

SUOMALAISEN  
LÄKIMIESYHDISTYKSEN JULKAISUJA  
C-SARJA N:o 6

Vammala 1961, Vammalan Kirjapaino Oy.

ISBN 978-951-855-879-1 (PDF)

Toimituskunta

P A A V O K A S T A R I  
O L L I I K K A L A  
A N T T I S U V I R A N T A

Kunniajäsenilleen  
KAARLO KUSTAA KAIRALLE  
ja  
URHO JONAS CASTRÉNILLE  
heidän täyttäessään 75 vuotta

kunnioittavasti  
Suomalainen Lakimiesyhdistys

Jaakko Voipio

## Peitellyn osingonjaon aiheuttamista oikaisuisista tulolaskelmassa

Vaikka osakeyhtiöiden kaksinkertaista verotusta on lievennetty, peitellyn osingonjaon<sup>1</sup> ongelma on edelleen ajankohtainen.<sup>2</sup> Kirjallisuudessa keskittyvät sitä koskevat esitykset sen verottamisen edellytyksiin; siis siihen, milloin osakeyhtiön suoritusta, jota ei ole voitonjaoksi kirjattu,<sup>3</sup> voidaan sellaisena verottaa. Yleensä katsotaan peiteltyksi osingonjaoksi jokainen suoritus osakkaalle, jota ei olisi samasta syystä suoritettu tertiukselle, varsinaista voitonjakoa tietenkin lukuunottamatta.<sup>4</sup>

<sup>1</sup> Yksitysoikeuden kannalta ks. *Danielsson*, SvJurT 1954, s. 571 ss. — Vero-oikeudesta ks. *Aarne Rekola*, Tulo- ja omaisuusverolaki, Porvoo 1947, s. 290 ss.; *Esko Rekola*, Kunnallisverotuksen pääpiirteet, Porvoo 1957, s. 104 s.; *Sjöholm*, Liikeverotus, Helsinki 1961, s. 141 s.; Verolakikom. (Kom.miet. 1961: 4), s. 138; Valtiovarainministeriön veroasiainosaston julkaisu N:o 34, s. 48 s. — *Helmers*, Kringgående av skattelag, Uppsala 1956, s. 268 ss.; *Geijer—Rosenqvist—Sterners*, Skattehandbok I, Stockholm 1957, s. 309 ss.; *Rosenqvist*, Skentransaktioner och skatteflyktsåtgärder samt fondskatt, Örebro, s. 21 ss.; *Bratt*, SvSkT 1950, s. 23 s. — *Satz—Schmidt*, Skattepolitisk oversigt 1949, s. 149 ss. — Saksan oikeudesta *Körperschaftsteuergesetz* 13. 4. 1954, 6 §, ja sen toimeenpanoasetus 13. 4. 1954 17 §; *Bühler*, Steuerrecht II, Wiesbaden 1953, s. 148 s.; *sama*, Lehrbuch des Steuerrechts I, Berlin 1927, s. 115; *Brönnert*, Die Bilanz nach Handels- und Steuerrecht, Stuttgart 1960, s. 366 ss.; *Thoma*, Bühler-juhla-julk. Probleme des Finanz- und Steuerrechts, Köln 1954, s. 239 s. — *Blumenstein*, System des Steuerrechts, Zürich 1951, s. 26 ss.; *Pestalozzi—Henggeler*, Die verdeckte Gewinnausschüttung im Steuerrecht, Basel 1947.

<sup>2</sup> *Felix*, Steuerberater-Jahrbuch 1954/1955, s. 296.

<sup>3</sup> *Danielsson*, SvJurT 1954, s. 575.

<sup>4</sup> *Bühler*, Steuerrecht II, s. 148. — *Pestalozzi—Henggelerin* mukaan kyseessä on

Tavallisesti esitetään useita alakysymyksiä. Ensiksi kysytään, kelle tapahtunut suoritus voi olla peiteltyä jakoa.<sup>5</sup> Tähän liittyy kysymys, ketä verotetaan, jos suorituksen vastaanottaja ei ole itse osakas.<sup>6</sup> Periaatteellisesti tärkein ongelma on, pidetäänkö peiteltynä osingonjakona vain sellaisia oikeustoimia, jotka tietoisesti on tehty verotuksen välttämiseksi tai muusta syystä näennäisinä, vai onko peiteltynä osingonjakona käsiteltävä myös esim. ymmärtämättömyydestä tapahtunutta ylisuoritusta tai yhdenmiehenyhtiön yhtiömiehen oman työnsä merkityksen yliarvioinnin vuoksi ottamaa liiallista palkkaa.<sup>7</sup> Viimeinen peiteltyyn osingonjakoon liittyvistä peruskysymyksistä koskee sitä, minkä mittapuun mukaan tapahtunutta suoritusta osakkaalle olisi arvosteltava.<sup>8</sup> Tällä kertaa sivuutan nämä peruskysymykset ja yritän keskittyä

väärä rubriikki; suoritus osakkaalle on aina tutkittava siltä kannalta, kuuluuko suoritus liiketoimintaan vai ei, s. 6 ja 44 ss. Samaan suuntaan myös *Bühler, Lehrbuch*, s. 115.

<sup>5</sup> Mahdolliset vastaanottajat on Suomessa lueteltu täydellisesti laissa, ks. VerL 57 § 1 mom. Täten ei esim. osakkaan hallitsemalle toiselle yhtiölle tapahtunutta tavallista alhaisempaa laskutusta pidetty peiteltynä osingonjakona vaan lahjana, ks. 55 II 849—850. Ks. *Felix*, *Steuerberater-Jahrbuch* 1954/1955, s. 278 ss. ja *Pestalozzi—Henggeler*, s. 63 s.

<sup>6</sup> Vain osakasta voidaan verottaa osingonjaosta, ks. esim. *Verolakilom.* s. 138. Se seikka, aiheuttaako osakkaan luopuminen edusta esim. sukulaisensa hyväksi tämän verotuksessa jotakin, on tässä sivuutettava. — Ruotsin oikeudessa verotetaan myös vain osakasta, *Helmers* s. 280. — *Felix* (*Steuerberater—Jahrbuch* 1954/1955, s. 295) mainitsee Saksan oikeuden kannalta joitain poikkeuksia.

<sup>7</sup> Tämänkin kysymyksen pohtimisesta on tässä luovuttava lukuunottamatta eräitä viitteitä. Lain erikoissäännöksiä tulkittaessa on varottava tuijottamasta vain kulloinkin esillä olevaa normia, koska silloin saattaa syntyä halu ratkaista sen perusteella muitakin tapauksia kuin lain tarkoittamia. On olemassa vaara, että peitellyn jaon kieltävän normin nojalla pyritään ratkaisemaan kaikkien osakeyhtiön ja osakkaiden välisten suoritusten kohtalo. Näissäkin tapauksissa voidaan joskus soveltaa toista normia, esim. evätä vähennysoikeus sillä perusteella, ettei meno johdu tulon hankkimisesta (ks. esim. 53 II 694).

VerL 57 §:n 1 mom. ei sinänsä vastaa tekstissä esitettyyn kysymykseen. Kirjallisuudessa esiintyneistä eri suuntiin menevistä mielipiteistä ks. *Aarne Rekola*, *TOL* s. 290 ss.; *sama*, *LM* 1953, s. 210; *Verolakilom.* s. 138; *Kilpi*, *LM* 1958, s. 751 s.; *Helmers*, s. 66, 187 alav. 8, 272 s. ja 276 s.; *Rosenqvist*, s. 21; *Bratt*, *SvSkT* 1950, s. 23 s.; *Pestalozzi—Henggeler*, s. 17 ja 23 ss. Saksan oikeudessa kanta on selvä, peitellyn jaon kielto on rakennettu vain objektiivisille tunnusmerkeille, *Helmers*, s. 66. Ks. kuitenkin *Bühler, Lehrbuch*, s. 115.

<sup>8</sup> VerL 57 § 1 mom. tarkoittanee objektiivista mittapuuta (»kohtuullinen» ja »tavallinen»). Suoritus ei saa ylittää sitä, mitä ei-osakkaalle maksettaisiin sa-

niihin tulolaskelman oikaisuihin, joita toisaalta osakeyhtiön<sup>9</sup> ja toisaalta osakkaan verotuksessa on tehtävä, kun peitellyn osingonjaon jo on todettu tapahtuneen. Koska ne osingosta menevän veron välttämismuodot, jotka mainitaan VerL 57 §:n 2 momentissa, muodostavat osittain omalaatuisen ongelman, sivuutan nekin ja keskityn tutkimaan saman pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tapauksia.

Peiteltynä osingonjakona on kirjallisuudessa<sup>10</sup> ja oikeuskäytännössä pidetty mm. liian suuria palkkoja ja niihin verrattavia, liian suuria suorituksia jostakin osakkaalta saadusta hyödykkeestä tai edusta ja kääntäen liian alhaista veloitusta jostakin osakeyhtiön luovuttamasta hyödykkeestä tai edusta. Oman ryhmänsä muodostavat tapaukset, joissa osakeyhtiö on antanut maksukyvyttömälle osakkaalleen lainan tai muuten lainan sellaisissa oloissa, ettei takaisinmaksua ilmeisesti ole tarkoitettu,<sup>11</sup> ja tapaukset, joissa osakeyhtiö on suorittanut osakkaan elin- tai muita yksityiskustannuksia.<sup>12</sup>

VerL 57 §:n 1 momentin tulolaskelman oikaisua varten antama ohje on yleisluonteinen, «otettakoon se verotuksessa huomioon kohtuullisen määräisenä.» Siis palkka tai muu hyvitys ja ylihinta tai aliveloitus on ensin oikaistava kohtuulliseen määrään. Suorituksen kohtuullisen ylittävää osaa on sitten käsiteltävä osinkona, jota osakeyhtiö ei saa vähentää ja joka on osakkaan pääomatulona.<sup>13</sup> VerL 57 §:n 1 momenttia ei

masta samanlaisissa olosuhteissa. Ks. *Aarne Rekola*, TOL, s. 290; *Kilpi*, LM 1958, s. 752; *Helmers*, s. 280 ss.; *Rosenqvist*, s. 21; *Blumenstein*, s. 27; *Pestalozzi—Henggeler*, s. 53 ss.; *Brönner*, s. 373 ss.; *Zintzen*, Spitaler-juhla-julk. Gegenwartsfragen des Steuerrechts, Köln 1958, s. 203 ss.

<sup>9</sup> Peiteltä osingonjako koski TOL:n sanamuodon ja KHO:n uusimman siihen perustuvan käytännön mukaan vain osakeyhtiöitä, ks. 57 II 306. — *Rekola* TOL:n tulkinnasta toisin, TOL, s. 292 s. Nykyään VerL 57 § 1 mom. soveltuu muihinkin yhteisöihin (ks. VerA 2 § ja veroasiainosaston julk. N:o 94, s. 16). Tässä kirjoituksessa käsittelen asiaa vain osakeyhtiön ja sen osakkaan kannalta.

<sup>10</sup> Ks. *Aarne Rekola*, TOL, s. 280; *Kilpi*, LM 1958, s. 757 s.; *Geijer—Rosenqvist—Sternner*, s. 186 s. ja 309 s.; *Helmers*, s. 270 ja 279; *Rosenqvist*, s. 21 s. — Ks. myös *Pestalozzi—Henggeler*, s. 66 ja Saksan Körperschaftsteuergesetz'in toimeenpanoasetuksen 17 §:ssä oleva esimerkkiluettelo.

<sup>11</sup> *Helmers*, s. 270; *Pestalozzi—Henggeler*, s. 86 ss.; *Danielsson*, SvJurT 1954, s. 578.

<sup>12</sup> Ks. 58 II 144.

<sup>13</sup> *Aarne Rekola*, TOL, s. 291; *Sjöholm*, s. 77; *Esko Rekola*, s. 104 s.; Veroasiainosaston julk. N:o 34, s. 49; *Felix*, Steuerberater-Jahrbuch 1954/1955, s. 295.

mielestäni voida ymmärtää niin, että sekä osakeyhtiötä että osakasta olisi ilman muuta verotettava osingon määrästä. Se velvoittaa vain tulolaskelman oikaisuun. Jollei jaettua määrää ole vähennetty osakeyhtiön veronalaisesta tulosta tai jaolla muuten ei ole merkitystä sen muodostukseen, vain osakasta voidaan verottaa.<sup>14</sup> Tässä kohden peitelty osingonjako verotus eroaa ratkaisevasti niistä verotusmuodoista, joissa osakeyhtiön varojen jako sinänsä, lukuunottamatta osakepääoman takaisinmaksua, aiheuttaa osakeyhtiölle verovelvollisuuden.<sup>15</sup>

Yleisohjetta sovellettaessa ilmaantuu siis jälleen monia alakysymyksiä. Ei ole sanottu, että osakeyhtiö on juuri verovuonna vähentänyt suorituksen, jota pidettiin peiteltyinä jakona. Kun osakeyhtiö on ostanut osakkaaltaan ylihintaan käyttöomaisuusesineen, tulee sen hankintahinta vähennettäväksi vasta arvovähennyksin. Jos osakeyhtiö vuorostaan on myynyt osakkaalle käyttöomaisuusesineensä ja veloittanut siitä liian vähän, on mahdollista, ettei aliveloitus ole pienentänyt osakeyhtiön veronalaista tuloa. Osakkaan verotuksessa taas on tutkittava, onko peitelty osingonjako jo tullut muuna tulona, esim. palkkana, verotetuksi, onko se mahdollisesti verovapaata tai onko osakkaalla oikeus johonkin osinkotuloa vastaavaan vähennykseen taikka onko osakkaalle myönnettävä verovähennys osinkotulon vuoksi. Joskus on syytä tutkia myös kunnallisveron veronsaajan<sup>16</sup> suhteen syntyviä muutoksia.

Seuraavassa on tarkoituksena hiukan valaista seikkoja, jotka tällä tavoin voivat vaikuttaa tulolaskelman oikaisemiseen. Koska peitelty

<sup>14</sup> Sama ajatus VerL 57 §:n 2 momentissa.

<sup>15</sup> Esim. Ruotsin utskiftningsskatt (321/27. 6. 1927), joka kohdistuu osakeyhtiön varojen jakoon siltäkin osin kuin sen tulo on ollut verovapaata tai jaetut varat johtuvat arvonnoususta, ks. *Geijer—Rosenqvist—Sternér*, s. 665. Meillä tällainen jako ei aiheuta osakeyhtiölle veronalaisen tulon lisäystä eikä osakkaallekaan, ellei ole kysymys varsinaisesta tai näennäisestä osingosta taikka veronalaisesta luovutusvoitosta. — Ks. myös Sveitsin Stempelabgabe auf Coupons (25. 6. 1921, Art. 5. Al. 2), joka vastaa Ruotsin em. lain 1 § 1momenttia, ks. *Die Steuern der Schweiz* (virallisjulkaisu), osa Bundessteuern, Bund Nr 3, kohta 7. Lisäksi *Pestalozzi—Henggeler*, s. 4. — *V. J. Castrén* (LM 1950, s. 558 s.) on myös huomauttanut, että utskiftningsskatt kohdistuu usein sellaiseen purettavan oy:n jakoon, josta meillä ei tuloveroteta.

<sup>16</sup> Veronsaaja on kunta, jolle vero tulee (VerL 59 §), ja verotuspaikka ei aina ole sama (ks. VerL 63—64 § ja *Suviranta*, Verotus 1960, s. 215 ss.).

osingonjako voi ilmetä mitä erilaisimmissa muodoissa,<sup>17</sup> eikä tila salli jokaisen tapauksen perusteellista pohtimista, pyrin vain esittämään sen tavan, jolla verottajan käytännössä on kysymyksensä asetettava. Siinä sivussa eräisiin kysymyksiin esittämäni vastaukset eivät aina perustu riittävään tutkimukseen.

Oikeuskäytännössä on katsottu, ettei peiteltyyn osingonjaon vuoksi ole tehtävä TOL 50 a §:ssä säädettyä vähennystä verosta.<sup>18</sup> Mainitun vähennyksen tarkoituksena on tosin ollut lisätä varsinaista osinkojen jakamista ja siten edistää osakesäästämistä, mutta toisaalta on aihetta kysyä, voidaanko tämä tarkoitus ottaa rajoituksena huomioon, kun lakiteksti itse ei siihen millään tavoin viittaa.<sup>19</sup> Tämän kirjoituksen lopussa esitän eräitä muitakin syitä vastakkaisen kannan tueksi.<sup>20</sup>

Ketjuverotuksen vaikutusten rajoittamiseksi on tulo- ja omaisuusverolaissa säädetty, ettei tuloksi katsota, mitä kotimainen osakeyhtiö tai osuuskunta, joka ei harjoita kauppaa arvopapereilla, on saanut osinkona osakeyhtiöstä. Mielestäni tätä säännöstä on sovellettava myös peiteltyyn osingonjakoon.<sup>21</sup> Samoin on meneteltävä, jos osinkotulo on verovapaa jollakin muulla perusteella.<sup>22</sup>

Rahassa maksetut palkat, lahjapalkkiot, lomapalkat, eläkkeet ja osapalkkiot on yleensä kirjanpidossa vähennetty osakeyhtiön veronalaisesta tulosta. Jos sellaisten yhdelle osakkaalle suoritettuun yhteenlaskettuun määrään on sisältynyt osinkoa, osinko on jätettävä vähentämättä osakeyhtiön tulosta.<sup>23</sup> Palkkana maksetusta osingosta mahdollisesti pi-

<sup>17</sup> Ks. esim. Brönnner, s. 366 ss.

<sup>18</sup> KHO 2. 3. 1959/1288, ks. Verotus 1959, s. 175, ja Sjöholm, s. 201. Ks. myös Aarne Rekolan vastalause verolakikomitean mietinnössä, s. 254.

<sup>19</sup> Verolakikomitea ehdottaa, että peiteltyyn osingonjakoon olisi muutoinkin sovellettava, mitä laissa osingosta on säädetty, 63 § 3 mom. ja s. 138.

<sup>20</sup> Ks. alaviittojen 56—58 kohdalta.

<sup>21</sup> TOL 24 § 4 k. — Sjöholm samoin, s. 141. Ks. myös verolakikom. s. 138. — Aarne Rekola mainitsee, ettei tätä etua ole käytännössä myönnetty, vastalause verolakikomitean mietinnössä, s. 254.

<sup>22</sup> Esim. AsTuotVeronhL 1953/477, 1 § 1 mom. 3 k.

<sup>23</sup> Aarne Rekola, TOL, s. 291; Sjöholm, s. 141; Brönnner, s. 373 ss.; Bühler, Bilanz und Steuer, Berlin 1952, s. 238 s.; Zintzen, Spitaler-juhla-julk. Gegenwartsfragen des Steuerrechts, s. 201 ss.

Palkkana suoritettu osinko on jätetty osakeyhtiön tulosta vähentämättä mm.

dätetty ja valtiolle tilitetty veroennakko on osingon osa ja myös se on jätettävä osakeyhtiön tulosta vähentämättä. Verovuoden päätyttyä vain verovelvollinen itse voi vaatia joko ennakon käyttämistä veron lyhenykseksi tai sen palauttamista, ja ennakko siten on tullut osakkaan hyväksi.<sup>24</sup> — Palkanmaksusta aiheutuu myös lakisääteisiä sosiaalimenoja. Koska työnantajalla on oikeus saada takaisin liikaa suorittamansa työnantajan lapsilisä- ja kansaneläkemaksu,<sup>25</sup> aiheetta suoritettu maksu ei jää työnantajan rasitukseksi. Jos sanottu maksu verotuksessa jätetään vähentämättä, on sen mahdollista palautusta pidettävä verovapaana. Työnantajan lapsilisä- ja kansaneläkemaksu on tosin tulo- ja omaisuusverotuksessa myös yleinen vähennys,<sup>26</sup> mutta osakeyhtiöillä se yleensä on ensisijassa vähennyskelpoisiin palkkamenoihin liittyvä luonnollinen vähennys. Osingoksi katsotusta palkasta maksettu po. maksu ei siten voi tulla edes yleisenä vähennyksenä vähennetyksi.<sup>27</sup> — Tapaturmavakuutusmaksu ja työttömyysvakuutusmaksu ovat yleensä niinkään luonnollisia vähennyksiä, ja sellaiset on jätettävä vähentämättä, jos niiden suorittaminen on ollut aiheutonta.<sup>28</sup> Käytännössä tämä lienee vaikeaa,

seuraavissa tapauksissa: 54 II 698 ja 736; 55 II 58. Osapalkkiosta tai tanttiemista on ollut kysymys mm. 50 II 106; 53 II 436; 54 II 203, 669 ja 736; 55 II 154, 550 ja 634; 56 II 61. — Eläkkeestä johtokunnan jäsenelle 53 II 287, ks. myös *Brönnner*, s. 378, ja eläkkeiden varalta muodostetusta varauksesta *Bühler*, Bilanz und Steuer, s. 188. — Neljännen kuukauden palkasta ks. 55 II 859.

<sup>24</sup> EnnakkoPL 23 § 1 mom., 55 ja 58 § sekä VerL 103—105 §. — Ennakko luetaan verovelvollisen hyväksi silloinkin, kun se on pidätetty aiheetta, ja palkasta pidätetty ennakko myös silloin, kun se oikeastaan on ollut osingosta pidätettyä. Vasta sitten, jos ennalta pidätetty määrä on palautettu, se ei enää verotuksessa tule verovelvollisen hyväksi, ja kääntäen, mikä on luettu hänen hyväkseen, sitä ei palauteta, ks. EnnakkoPL 52 § 3 mom. ja VeronkantoA 16 §.

<sup>25</sup> TyönantMaksuL 9 § ja -A 8 §.

<sup>26</sup> TOL 28 § 1 mom. 7 k. — Kunnallisverotuksessa se saattaa tulla vain luonnollisena vähennyksenä vähennetyksi, ks. *Esko Rekola*, s. 85.

<sup>27</sup> Rakennuttajan rakennustyöväen palkoista suorittamat po. maksut vähennetään muiden rakennuskustannusten mukana arvovähennyksin (KHO 55 II 848). Peitellyn osingonjaon osalta maksua ei ole myöskään maksettu »työnantajana» (TOL 28 § 1 mom. 7 k.).

<sup>28</sup> Osakkaista ne, jotka voivat tulla kysymykseen peitellyn osingonjaon saajina, eivät yleensä ole vakuutettuja, ks. TapaturmaL 1 § 1 mom. ja KKO 1954 tied. 128. Ks. myös laki valtakunnallisista työttömyyskassoista (125/34, muutettu 328/60) 26 d §.

vaikka peiteltyä osingonjakoa vastaavat vakuutusmaksujen osat periaatteellisesti voidaanakin palauttaa.<sup>29</sup> Lopuksi on korostettava sitä, ettei näiden sosiaalimenojen vähentämättä jättäminen tietenkään johdu peitellyn jaon kiellosta, vaan siitä, etteivät ne ole olleet tarpeellisia kustannuksia.

Tärkein muutos, jonka palkan tms. toteaminen osingonjaoksi aiheuttaa osakkaan verotuksessa, on työtulovähennyksen menetys.<sup>30</sup> Jos peiteltyksi jaoksi todettu etu on annettu jollekin osakkaan sukulaiselle, se on silti lisättävä osakkaan tuloihin.<sup>31</sup> Palkasta pidätetty osuus on tietysti osakkaan tulon osa, mutta palkan vuoksi maksetut sosiaalikulut eivät yleensä vaikuta osakkaan verotuksessa.<sup>32</sup> Koska sekä palkka- että osinkotulo useimmiten ovat henkilökohtaisia tuloja, nämä oikaisut eivät muuta kunnallisveron veronsaajaa. Jos peitelty jako sensijaan on sisältynyt liian suureen royaltytuloon, joka voi olla liiketuloakin, osingosta maksettavan kunnallisveron veronsaajaksi tulee useimmiten kunta, jolle osakas suorittaa veroa henkilökohtaisista tuloista.<sup>33</sup>

<sup>29</sup> Sos.min:n vahvistamat yleiset vakuutusehdot 8 §.

<sup>30</sup> KHO 2. 3. 1959/1288, ks. Verotus 1959, s. 175, ja 1959 II 64.

<sup>31</sup> Ks. edellä alaviite 6.

<sup>32</sup> VerL 57 § 1 mom. mainitsee peitellyn osingonjaon muotona myös vakuutusmaksun (ei sisältynyt TOL 30 §:ään, ks. veroasiainosaston julkaisu N:o 94, s. 16 s.). Kyseessä voi olla vain sellainen vakuutusmaksu, joka tulee osakkaan hyväksi. Hänen tulee olla edunsaajana, mutta sekään ei aina riitä. Tapauksessa 59 II 355 osakastoimitusjohtajan tuloksi ei katsottu tapaturmavakuutusmaksua, jonka yhtiö suoritti, vaikka johtaja oli itse edunsaajana. Ratkaisuun on saattanut vaikuttaa vakuutuksen luonne, kun vakuutustapahtuman sattuminen ei ollut varmaa. Jos kyseessä on henkivakuutus tai tiettyssä iässä erääntyvä pääomavakuutus, joka on sitouduttu pitämään voimassa (vrt. 59 I 159), vakuutusmaksu tulee varmaan osakkaan hyväksi. Osakeyhtiöllä voi kuitenkin usein olla riittävät syyt turvata sen hyväksi työskennelleen osakkaan eläke-edut vakuutuksella. Vakuutusmuotojen moninaisuuden vuoksi kaikkia mahdollisia oikaisutapoja ei voida ryhtyä tässä tutkimaan, mutta yleensä ei yhtiö saa vähentää osingonluontoista vakuutusmaksua, jonka määrä toisaalta on luettava osakkaalle pääomatuloksi. — On todennäköistä, että vakuutusmaksu vain harvoin on ainakaan kokonaan peiteltyä osingonjakoa.

<sup>33</sup> Verolakikomitea esittää, että kaivoksen käyttöoikeuden korvaus ja muusta kiinteän omaisuuden käyttämisestä saatu royalty olisi kiinteistötuloa (35 § 1 mom. 3 k.), mutta patentin, mallin tai muun sellaisen käyttämisestä saatu royalty liiketuloa (37 § 5 k.). Samoin jo Halles. N:o 38/1952 Vp. ja Ruotsin KommSkL 28 § 1 mom. 3 kpl. On huomattava, ettei royaltyn käsite ole täsmällinen, *Geijer—Rosen-*

Periaatteellisesti ei luontoisetuna maksettu palkka eroa rahapalkasta. Luontoisetujen saajan verotuksessa ne arvioidaan käypään arvoonsa. Arvosteltaessa sitä, onko osakkaalle jaettu peiteltysti osinkoa, on laskettava yhteen kaikki osakkaan yhtiöltä rahassa tai luonnossa saamat etuudet. Jos niitä yhteensä on enemmän kuin kohtuullista, yli menevä osa on osinkoa.<sup>34</sup> Osakkaan verotuksessa sillä ei ole merkitystä, pidetäänkö osinkona rahassa tai luonnossa maksettua osaa kokonaispalkkauksesta.<sup>35</sup> — Yhtiön verotuksen osalta saatetaan kysyä, riittääkö, että yhtiöllä luontoisedusta olleet kustannukset jätetään vähentämättä vai onko yhtiön tuloon sen ohessa lisättävä luontoisetujen käyvän arvon ja yhtiöllä luontoisedusta olleiden kustannusten erotus. Pitäisin jälkimmäistä vastausta oikeana.<sup>36</sup> Verovelvollisilla ei tosin yleensä ole velvollisuutta tavoitella korkeinta tuottoa. Verottaja ei esim. saa vahvistaa omaisuuden tuottoa korkeammaksi kuin se on ollut. Jos joku tahtoo vuokrata toiselle asunnon halvalla, vaikka ilmeisesti voisi saada korkeammankin vuokran, siihen ei voida puuttua, ellei ole olemassa jotakin laissa mainittua syytä. Eräs syy saattaa olla, että verovelvollinen antaa asunnon perheeseensä kuuluvalle. Silloin arvioidaan hänen tulokseen käypä vuokra.<sup>37</sup> Jos työnantaja vuokraa työntekijälleen asun-

*qvist—Stern*, s. 166. — *Aarne Rekolan* mielestä royalty on liiketuloa, harjoittipa sen omistaja muuta liiketoimintaa tai ei (*Aarne Rekola*, TOL, s. 106 s.), mutta hän ei sano, onko liikettä harjoitettu royaltyn maksajan tai saajan kunnassa. — Ruotsissa verotetaan royalty sille kunnalle, jossa sen saajalla on kiinteä toimipaikka. Jos royaltya nauttii yksityinen henkilö, jolla ei ole kiinteää toimipaikkaa, verotetaan häntä tästä tulosta kotikunnalle (KommSkL 57 § 1 mom. 2 kpl. a kohta ja *Geijer—Rosenqvist—Stern*, s. 166 s.) — Meillä verotettaneen liikkeenharjoittajan saamaa ja liikkeeseen kuuluvaa royaltya saajan kunnassa liiketulona. Jos royaltyn saaja on yksityinen henkilö, pitäisin royaltya toistaiseksi henkilökohtaisena tulona. Jos se yksityishenkilölläkin olisi liiketuloa, kunnallisvero siitä menisi valtiolle, VerL 62 § (vrt. ulkomaisen yhtiön saamasta royaltysta veroasiainosaston julkaisu N:o 94, s. 21).

<sup>34</sup> *Pestalozzi—Henggeler*, s. 71.

<sup>35</sup> Luontoisetuja ei voida tässä käsitellä lajeittain.

<sup>36</sup> Tämä lienee KHO:n kanta, ks. 1953 II 287. *Sjöholm* toisin, s. 141.

<sup>37</sup> TOL 19 § 1 mom. 3 k. ja 21 § 4 k. sekä KKunA 55 § 1 k. ja MKunA 82 § 6 k. — Perheen käsite tulkitaan suppeasti, ks. KHO 6. 4. 1960/2270 a ja 28. 4. 1960/2696, julk. Verotus 1961, s. 64. Vrt. 59 II 224 ja 29. 1. 1953/411, julk. Verotus 1953, N:o 4, s. 50.

non halvalla, ei hän tee sitä hyvántahtoisuudesta vaan palkkaa maksaakseen. Hänen kiinteän omaisuutensa tai asunto-osakkeensa tuotto heijastuu yrityksen muiden palkkamenojen vähennyksenä. Jos osakeyhtiö taas luopuu osakkaansa hyväksi käyvistä vuokrasta, vaikka osakas jo muutenkin saa riittävän palkan työpanoksensa vastikkeeksi, tapahtuu tämä osakkuuden vuoksi. Palkkamenot eivät vähenny vaan yhtiön tarve jakaa avointa osinkoa. Täten on myös käyvän vuokran ja yhtiöllä olleiden kustannusten erotus, josta yhtiö luopuu, peiteltyä osingonjakoa.<sup>38</sup>

Päivärahat, matkakustannukset ym. toimesta tai tehtävästä aiheutuneiden kustannusten korvaukset<sup>39</sup> ovat osakeyhtiölle vähennyskelpoisia ja saajalle laissa säädettyyn rajaan asti verovapaita. Jos palkan sijasta maksetaan tällaisia, vapautuu työnantaja myös eräistä sosiaalikuiluista, ja juuri sen vuoksi tämä järjestely on tavallisissakin työsuhteissa houkutteleva. Jos sellainen huomataan, työnantaja saa edelleen vähentää suorittamansa korvaukset, mutta yleensä palkkamenoinaan.<sup>40</sup> Tuskin koskaan näihin sisältyy suoranaista lahjaa. Ei ole ilman muuta selvää, että oikaisu on toisenlainen, jos työntekijä on osakas. Palkan maksaminen kustannusten korvausten muodossa on niin houkuttelevaa, että osakasasemassakin olevalle voidaan sellaista suorittaa. Peiteltyksi osingonjaoksi perusteettomat kustannustenkorvaukset muuttuvat vast sitten, kun osakkaan osakeyhtiöltä saamat palkkaedut, korvaukset mukaanluettuna, ovat ilmeisesti kohtuuttomia. Silloin on perusteettomien kustannustenkorvausten katsottava tulleen maksetuiksi saajan osakasaseman perusteella. Osakeyhtiöltä on evättävä sellaisten vähentämisoikeus ja saadut korvaukset lisättävä osinkotuloina osakkaan tuloihin.

<sup>38</sup> Ns. kiinteistöosakeyhtiöiden verotukseen kohdistunut arvostelu on lähtenyt siitä, ettei näillä ole edes oikeutta ottaa kustannusten edellyttämää määrää korkeampaa vastiketta. Samassa yhteydessä ei ole asetettu kysymyksenalaiseksi sitä, etteikö lisättävä olisi, jos jotain lisätään, juuri käyvän vuokran ja yhtiövastikkeen erotus. Ks. Kilpi, LM 1958, s. 752 ss.; Ikkala, LM 1959, s. 679 ss.; Andersson, Verotus 1959, s. 135 ss. Ks. myös Sjöholm, s. 140 s. ja KHO 59 II 196—197. Kaksinkertaista verotusta puoltavista näkökohdista ks. Aarne Rekolan vastalause verolakikomitean mietinnössä, s. 253 ss., vrt. s. 139. Kiinteistöosakeyhtiöitä ei tässä kirjoituksessa muuten käsitellä.

<sup>39</sup> TOL 24 § 14 k.; KKunA 55 § 2 k.; MKunA 82 § 8 k.

<sup>40</sup> Velvollisuuteen suorittaa työnantajan lapsilisä- ja kansaneläkemaksu ei tässä kirjoituksessa puututa.

Oikeuskäytännöstä voi havaita, että peiteltynä osingonjakona on pidetty selvittämättömiä kassastaottoja,<sup>41</sup> lahjoja osakkaille ja heidän yksityisten menojensa suorituksia<sup>42</sup> sekä leimaveroa osakkaan arvonimestä.<sup>43</sup> Näistä tapauksista ei ilmene, että osakkaan kokonaispalkkaus olisi edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla tutkittu. Todennäköistä kuitenkin on, että ratkaisuihin on lähdetty siitä olettamuksesta, että osakas jo muutoin oli työstään tarpeeksi saanut.

Jos osakeyhtiö on luopunut osakkaalta olevasta saamisesta ja tämä on katsottu peiteltyksi osingonjaoksi,<sup>44</sup> osakas on saanut saamisen määrän osinkotulona ja osakeyhtiö menettänyt varojaan vastaavasti. Jos osakkaan velka yhtiölle on eliminoitu muuten, esim. siirtämällä velkavastuu maksukyvyttömälle sivulliselle, joka vuorostaan tällä velan kannettavakseen ottamisella maksaa velkansa osakkaalle, osakkaan verotuksessa tapahtuva oikaisu on sama.<sup>45</sup> Tässä tapauksessa on kuitenkin kiinnitettävä erikoista huomiota verovuoteen.<sup>46</sup> Osakas saa koedun sinä vuonna, jolloin saatavasta on luovuttu.<sup>47</sup> On mahdollista, et-

<sup>41</sup> 56 II 717—718.

<sup>42</sup> 58 II 144.

<sup>43</sup> 52 II 834.

<sup>44</sup> Se, että osakeyhtiö luopuu saatavastaan osakkaalta, ei aina merkitse peiteltyä osingonjakoa. Jos osakas on saatavan syntyhetkellä maksukykyinen, mutta sitten tulee maksukyvyttömäksi, on ehkä aivan samalla tavalla kuin muutenkin liikesuhteissa aiheellista, että saatava osaksi annetaan anteeksi, ks. *Pestalozzi—Henggeler*, s. 87 s. Jos osakas kuitenkin jo alunperin oli osakeyhtiön tietien maksukyvytön, saattaa jo lainan myöntämiseen liittyyä osingonjako, *Brönnner* s. 372. — Se, että osakeyhtiö ei yritäkään periä saatavaansa osakkaalta, ei vielä osoita, että osinkoa olisi jaettu. Saatavan poistaminen kirjanpidossa ja siitä luopuminen ovat eri asioita, joskin edellinen usein merkitsee konkludenttisesti tapahtunutta luopumista, varsinkin, jos velallinen on osakas, ks. *Pestalozzi—Henggeler*, s. 88. Saatavasta luopumisesta ks. *LahjaL* 3 § ja *Hakulinen*, *Velkakirjalaki*, Porvoo 1947, s. 256 ss.

<sup>45</sup> RÅ 1952 not. 707; ks. myös alaviitasta 47 ns. Lundin-jutuista.

<sup>46</sup> Vrt. *Brönnner*, s. 371.

<sup>47</sup> Ks. *Pestalozzi—Henggeler*, s. 89. — Ks. myös KHO 57 II 44, jossa verovelvollinen oli 1952 ostanut osakeyhtiön osakekannan ja sopinut myyjän kanssa siitä, että yhtiöllä myyntihetkellä olleet käteisvarat käytettiin kauppahinnan maksuun. Ostaja jäi täten velkaa osakeyhtiölle käteisvarojen määrän. Kun osakeyhtiö 1953 luopui saatavastaan, verotettiin ostajaa 1953 saadusta tulosta. — Kun on ilmeistä, että osakekannan myyjä oli jo ennen kauppaa tyhjentänyt kassan, tapahtuma olisi voitu kuvata niinkin, että myyjä oli ollut osakeyhtiölle velkaa

tei osakeyhtiö yrittäkään poistaa saatavaa veronalaista tuloaan vähentäen. Osakeyhtiön verotuksessa ei silloin tehdä mitään oikaisua. Toisaalta osakeyhtiö on voinut poistaa saatavan jo aikaisemmin ilman, että siihen olisi verotuksessa puututtu. Jos sellainen myöhemmin osoittautuu osingonjaoksi, on tutkittava jälkiverotusmahdollisuudet. Jos taas saatava aiotaan poistaa myöhemmin, se on tehtävä tulosta vähentämättä.

Jotta voitaisiin selvittää, miten tulolaskelmaa olisi oikaistava tapauksissa, joissa osakeyhtiö on suorittanut peiteltyä osinkoa maksamalla tavallista enemmän jostakin osakkaan luovuttamasta hyödykkeestä tai edusta,<sup>48</sup> on syytä tutkia erikseen erilaisia tapauksia. On siis esim. selvitettävä, onko luovutettu ollut käyttöomaisuusesine, vaihto-omaisuutta, ylimääräistä omaisuutta tai aineeton oikeus, tahi onko osakas vuokranut tai vastiketta vastaan muuten luovuttanut esineen hallinnan osakeyhtiölle. Usein on kysymys käypää korkeamman koron maksamisesta osakkaan antamasta lainasta.

Jos osakeyhtiö on ostanut osakkaaltaan ylihintaan käyttöomaisuusesineen, osakeyhtiön verotuksessa on tehtävä oikaisu, kun osakeyhtiö alkaa tehdä siitä arvovähennyksiä. Arvovähennykset on evättävä osingonjaoksi katsotulta osalta.<sup>49</sup> Jos osakeyhtiö myöhemmin myy täten hankkimansa käyttöomaisuusesineen, satunnaista myyntivoittoa ja

---

po. määrän, josta ostaja sitten otti vastatakseen. Jos ostaja tällaisessa tapauksessa oli jo alunperin kykenemätön vastaamaan hänelle siirtyvästä sitoumuksesta, voi osingon saaja olla myyjä, ks. esim. RÅ 1952 not. 707 ja *Helmers*, s. 282.

Myös ns. Lundin-jutuissa oli kysymys osakekannan myyneen osakkaan velkavastuun siirtämisestä osakekannan ostajalle. Juttujen ratkaisuun on vaikuttanut, oliko osakekannan ostaja (ensimmäisessä bulvaaniyhtiö ja toisessa Lundin itse) ilmeisesti kykenemätön vastaamaan näistä sitoumuksista, ks. RÅ 1951 ref. 8 ja 1953 ref. 10. Ks. viimeksi mainitussa annetut lausunnot, SvSkT 1953, s. 132 ss., sekä vielä RÅ 1954 not. 1053 ja sen johdosta SvSkT 1955, oikeustapausosasto s. 57, Anm. Samasta aiheesta *Helmers*, s. 282—288, erikoisesti 283—284.

<sup>48</sup> *Aarne Rekola*, TOL, s. 291; *Esko Rekola*, s. 105; *Pestalozzi—Henggeler*, s. 77; *Rosenqvist*, s. 22.

<sup>49</sup> Ks. *Pestalozzi—Henggeler*, s. 80. — Verotuskäytännössä voisi olla helpompaa, jos peiteltyksi jaoksi katsottu määrä lisättäisiin heti tuloon ja osakeyhtiö saisi myöhemmin arvovähennyksin poistaa myös ko. osan käyttöomaisuusesineen hinnasta, ts. tehdä arvovähennyksiä aikaisemmin verotetusta voitosta. Verotustyön käytännöllinen helpottaminen ei kuitenkaan ole riittävä syy verovuosisäännösten vastaiselle menettelylle.

palautuneita arvonvähennyksiä laskettaessa on lähdettävä alennetusta hankintahinnasta.<sup>50</sup> — Ylimääräiseen omaisuuteen tulevan esineen kauppaa maksettu ylihintaa ei vähennä osakeyhtiön veronalaista tuloa, mutta hankintahinta on oikaistava myöhemmin ehkä syntyvän luovutusvoiton laskemista varten. Osakkaan puolella ylihintaa on molemmissa tapauksissa käsiteltävä osinkotulona.<sup>51</sup> Jos ylihintaa on osakkaalle veronalaista tuloa jo jollakin muulla perusteella, esim. satunnaisena myyntivoittona, palautuneina arvonvähennyksinä tai, osakkaan harjoittaessa kauppaa juuri mainitunlaisilla esineillä, tuottona liikkeen harjoittamisesta, tästä tulosta on erotettava osinkoa vastaava osa. Jos tällöin liike-tulo muuttuu henkilökohtaisena tulona pidettäväksi osinkotuloksi,<sup>52</sup> voi se aiheuttaa muutoksen myös kunnallisveron veronsaajaan nähden.

Jos osakkaalta ylihintaan ostettu on osakeyhtiön liikkeessä vaihto-omaisuutta, tulee sen liikkeen tuotto liian vähäiseksi. Korjaus tapahtuu joko lisäämällä tuottoon jaon määrä tai tarkistamalla vaihto-omaisuuden hankintahinta jo ennen tuoton laskemista tältä osin oikeaksi. Jos osakas harjoittaa kauppaa samalla vaihto-omaisuudella, on hänen liike-tulostaan edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla erotettava osinkoa vastaava osa. Jos osakas on maataloudenharjoittaja, peiteltyksi jaoksi<sup>53</sup> katsottu hinnan osa on lisättävä pääomatulona osakkaan tuloihin, koska maataloustulo tulee pinta-alaperusteiden mukaan verotetuksi vain käypiin hintoihin asti.<sup>54</sup>

Osakeyhtiön osakkaalle maksamaa tavallista korkeampaa vuokraa ei saa vähentää osakeyhtiön tulosta. Osakkaan vuokratuloista, jotka voivat olla kiinteistö-, liike- tai satunnaisia tuloja, on silloin osa osinkoa. Asuntotuotannon veronhuojennusten aikana voi sattua, että verovapaa tulo muuttuu veronalaiseksi osinkotuloksi.

<sup>50</sup> RFH 11. 8. 1936 I A 237/35. Ks. Brönnner, s. 698.

<sup>51</sup> 54 II 737.

<sup>52</sup> Näin ei aina tapahdu, koska osinko voi olla liike-tuloakin.

<sup>53</sup> Kuten Aarne Rekola huomauttaa tässä yhteydessä (TOL, s. 291), oikaistaan osakeyhtiön omalta maatilalta otettujen tuotteiden arvon yliarviointi TOL 26 §:n 1 mom:n 2 kohdan nojalla.

<sup>54</sup> Tapauksessa 55 II 885 oli osakeyhtiö ostanut toimitusjohtajaltaan halkoja, mutta tiedonannosta ei näy, harjoittiko toimitusjohtaja itse maataloutta.

Osakeyhtiö ei saa myöskään vähentää osakkaalle maksamaansa tavallista korkeampaa korkoa liikamäärän osalta, ja silloin on osaa osakkaan korkotuloista verotettava osinkotulona.<sup>55</sup> Kunnallisveron veronsaajaa tämä ei muuta, koska samalla osakkaalla sekä korko- että osinkotulot yleensä ovat samaa tulolajia. Jos osakeyhtiön maksaman koron vähentämisoikeus on ollut rajoitettu esim. sen vuoksi, että velasta on annettu kiinnitysvakuus, tulolaskelmaa oikaistaessa on huomattava, että osa korosta on jo muusta syystä jätetty vähentämättä. Oikaisu voi tällöin tulla yhtiön puolella tarpeettomaksikin, jos osingonluontoinen liika-korko kiinnitetystä lainasta on pienempi kuin koron vähennyskelpoton osa.

Tapaukset, joissa osakeyhtiö on kantanut osakkaalle luovutetusta hyödykkeestä tai edusta vähemmän kuin on tavallista, on niinkään syytä ryhmitellä luovutetun hyödykkeen tai edun laadun mukaan.

Korkein hallinto-oikeus on osakeyhtiön osakkaalle antamia korotto-mia lainoja koskevilla uusissa ratkaisuihin lähtenyt siitä, ettei osakasta voida tästä edusta verottaa, erityisesti ottaen huomioon sen, että kiinnittämättömän velan korko on vähennyskelpoinen.<sup>56</sup> Samoin on menetelty, kun tilusala on vuokrattu osakkaalle tavallista alhaisemmasta vuokrasta, koska osakkaalla olisi ollut oikeus vähentää vuokranmaksu.<sup>57—58</sup> Näissä tapauksissa on ensiksi sivuutettu se, että osinkotulolla

<sup>55</sup> Esko Rekola, s. 105; Sjöholm, s. 142; Kilpi, LM 1953, s. 429 s.; Pestalozzi—Henggeler, s. 83 ss.; Brönnner, s. 370 ss. — Koska lainan sitominen indeksin täyteen nousuun ei enää ole epätavallista yksityishenkilön ollessa luotonantajana, indeksikorotusta ei yleensä voitane pitää peiteltynä osingonjakona. Jos tällaisesta lainasta sen ohella maksettu korko on tavallista suurempi, on sen liikamäärä ensisijaisesti jätettävä vähentämättä.

<sup>56</sup> KHO 56 I 13 (ään. 12—9). Sjöholm katsoo, että tämä kunnallisverotusta koskeva ratkaisu ilmaisee myös tulo- ja omaisuusverotusta koskevan oikeusohjeen, s. 142. Ks. myös Esko Rekola, s. 105. Aikaisemmin osakkaankin tuloon lisättiin laskettu korko, ks. 55 II 177; 54 II 784 ja 785. Ks. myös Aarne Rekola, TOL, s. 292 ja Pestalozzi—Henggeler, s. 83.

<sup>57</sup> KHO 5. 6. 1958/3067, ks. Verotus 1958, s. 233.

<sup>58</sup> Tilanne on sama kiinteistöosakeyhtiöiden liikettä harjoittavien osakkaiden kohdalla, koska korkeampikin vuokra olisi heille vähennyskelpoinen liikekustannus. Kuten edellä alaviitassa 38 selostin, osakasta kuitenkin verotetaan käyvän vuokran ja vastikkeen erosta. Tätä voidaan tosin perustella asuntoetua koskevien lainkohtien analogisella tulkinnalla.

on tulo- ja omaisuusverotuksessa suoranainen vaikutus veron määrään. Vaikka tästä on selvitty sillä, ettei peitellyn osingonjaon vuoksi anneta vähennystä veron määrään, on edessä toinen pulma, kysymys kunnallisveron veronsaajasta. Peiteltyäkin jakoa on yleensä verotettava henkilökohtaisten tulojen mukana saajan kotikunnalle, kun taas korkovähennys voi kohdistua muualla verotettaviin kiinteistö- tai liikutuloihin. Koroton velka on voinut esim. syntyä osakeyhtiön myydessä velaksi tavaraa osakkaan liikkeelle. Kun taas on kysymys maanvuokrasta, kohdistuu vuokramaksu vähennyksenä vielä selvemmin tulolähteeseen, jonka tuloksi peiteltyä osingonjakoa ei yleensä lueta, Olen sitä mieltä, ettei ole syytä pitää em. päätöksiä ennakkoratkaisuina muissa tapauksissa, joissa peiteltyä osingonjakoa taloudellisesti vastaa jokin vähennys. Peiteltykin jako on osinkotuloa, eikä mikään vähennys liity siihen siten, että vain saldo olisi otettava verotuksessa huomioon.

Osakeyhtiön tuloon on sensijaan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti lisättävä peiteltyä osinkona korko, josta se on luopunut antaessaan korottoman lainan osakkaalle.<sup>59</sup> Samoin on meneteltävä, kun osakeyhtiö on vuokrannut maata tai muuta omaisuutta osakkaalleen tavalista alemmasta vuokrasta.<sup>60</sup> Näissä tapauksissa on osakeyhtiön tuloon siis, edellyttäen, että peiteltyä jaettu osinko on vähentänyt yhtiön veronalaista tuloa, todella lisättävä osingon määrä. Ei siis enää ole kysymys vain jaetun erän vähennysoikeuden eväämisestä. Lisäyksen tulo-laji ja siis myös vastaavan kunnallisveron saaja määräytyy osakeyhtiön peiteltyssä osingonjaossa menettämän tulon lajin mukaan.

Jos osakeyhtiö myy osakkaalle jotakin käyttöomaisuudestaan tai ylimääräisestä omaisuudestaan, riippuu myyntihinnan veronalaisuus siitä, voidaanko satunnaisesta myyntivoitosta tai palautuneista arvovähennyksistä verottaa. Osakas saa osinkoa, jos luovutushinta on tavallista alhaisempi,<sup>61</sup> mutta osakeyhtiön tuloon ei voida osingon määrää lisätä,

<sup>59</sup> KHO 57 II 114; 56 II 271 ja 618; 55 II 550, 634 ja 776.

<sup>60</sup> KHO 55 II 710.

<sup>61</sup> Osakkaalle myyty alihintaan ylimääräiseen omaisuuteen kuuluneita osakkeita. Häntä verotettu käyvän hinnan ja maksetun erotuksesta, 57 II 372. Ks. myös RÅ 1940 ref. 7 I. — Kun osakkaalle myyty kiinteistö alihintaan, häntä on verotettu käyvän hinnan ja maksetun erotuksesta, RÅ/1948 not. 1054 ja 1935 ref. 20.

ellei tarkistettukaan luovutushinta lisäisi osakeyhtiön veronalaista tuloa.<sup>62</sup> Jos osakas sitten edelleen myy esineen, on hänen saamaansa satunnaista myyntivoittoa tai, jos hän harjoittaa liikettä, liiketuottoa laskettaessa lähdettävä tavalliseksi korotetusta hankintahinnasta, koska osakas on maksanut esineestä myös osingon määrän.<sup>63</sup> Jos ostaja ottaa ostamansa esineen omassa liikkeessään käyttöomaisuudeksi, on hänen saatava laskea arvovähennyksetkin korotetusta hankintahinnasta.<sup>64</sup>

Vaihto-omaisuuden myynnistä osakkaalle tavallista alemmalla hinnalla aiheutuu sensijaan aina osakeyhtiön liiketulon vähennys, joka on sen tuloon lisättävä.<sup>65</sup> Osakkaan verotuksessa tehtävä oikaisu riippuu ensiksi siitä, onko hän liikkeenharjoittaja, ja toiseksi siitä, tuleeko myyty myös osakkaan yrityksessä vaihto-omaisuudeksi. Täysin mahdollista on myös, että se tulee osakkaan liikkeessä käyttö- tai ylimääräiseksi omaisuudeksi. Jos alihintaan myyty on osakkaallakin vaihto-omaisuutta, osakkaan tulo suurenee itsestäänkin, jos hän kirjaa ostohinnaksi vain tuon tavallista alemman hinnan.<sup>66</sup> Kuten edellä olen esittänyt, peitelty osingonjako olisi tässäkin tapauksessa verotettava osinkona ja osakkaan liikkeen vaihto-omaisuuden ostohinta tarkistettava ylöspäin. — Siinä tapauksessa, että alihinnalla ostettu on osakkaan liikkeessä ylimääräistä omaisuutta, samoin kuin silloin, kun osakas ei harjoita liikettä, osakasta on tosin verotettava osingosta, mutta hankintahinnan korottaminen ei

<sup>62</sup> Samastakin luovutustoimesta voi tulla sekä liike- että henkilökohtaista tuloa, ks. satunnaisen myyntivoiton ja palautuneiden arvovähennysten luonteesta KHO 7. 9. 1960/4895 ja 57 II 18. Ks. myös *Sjöholm*, s. 209.

<sup>63</sup> Tapaus, jossa Gründer maksoi asunto-osakeyhtiön rakennusrahastoon vähemmän niiden osakkeiden osalta, jotka jäivät hänelle, 51 II 338. Jos Gründer sitten myi osakkeensa, liikevoitto oli kai laskettava pitäen silmällä peitellysti jaetun ja Gründerin osakkeista avoimesti maksaman määrän summaa.

<sup>64</sup> Riksskattenämnd 1956: 5: 5 b, SvSkT 1956, s. 345.

<sup>65</sup> Sähkövirran myyminen voimalaitosyhtiön osakkaille on eräs esimerkki, ks. Verolakilom. s. 139 ja *Pestalozzi—Henggeler*, s. 82 alav. 65. Ks. myös tapaus 57 II 85, jossa autoliike oli myynyt osakkaalleen auton alihintaan. Käyvän hinnan ja tavallista alemman hinnan erotus lisättiin yhtiön tuloon. Edelleen Riksskattenämnd 1954: 5: 1, SvSkT 1954, s. 165, jossa ammattimaisesti kiinteistöjen myyntiä harjoittavan osakeyhtiön tuloon määrättiin lisättäväksi kiinteistön käyvän hinnan ja sovitun alemman luovutushinnan erotus, jos se oli myyty osakkaalle. Vielä Riksskattenämnd 1956: 5: 5 b, SvSkT 1956, s. 345.

<sup>66</sup> Verolakilom. s. 138.

*Jaakko Voipio*

ole ajankohtaista ennenkuin osakas mahdollisesti luovuttaa ostamansa edelleen satunnaisen myyntivoiton edellytysten ollessa olemassa.

Kun osakasta verotetaan osinkotuloista yleensä hänen kotikunnalleen, joka voi olla toinen kuin se kunta, joka saa veron liikutulosta, joka pienentyy vaihto-omaisuuden oikaisussa korotetun hankintahinnan tai käyttöomaisuuden suurempien arvovähennysten vuoksi, vahvistaa tämäkin käsitystäni, että peiteltyä osingonjakoa on pyrittävä verotuksessa loppuun asti käsittelemään osinkotulona. Se, että tästä luovutaan esim. osakkaan muiden tulojen suurenemisen vuoksi, ei johda tyydyttävään tulokseen.